

CEIAS memorandum

Vzťahy Slovenskej republiky so štátmi ASEAN

Matej Šimalčík | Martin Šebeňa | Adam Kalivoda

Obsah

Obsah	2
Vzťahy Slovenskej republiky so štátmi ASEAN	3
Globálne trendy	4
Súčasná situácia	6
Obchodné vzťahy	8
Investície	12
Príležitosti pre budúci rozvoj vzťahov	13
Autori	15
Stredoeurópsky inštitút ázijských štúdií	16

Vzťahy Slovenskej republiky so štátmi ASEAN

Diskusia o vzťahoch Slovenskej republiky s Áziou sa často zameriava na rozvinuté štáty severovýchodnej Ázie, ako Južná Kórea, Čína, Japonsko, či Taiwan. V porovnaní s týmito štátmi sa dostáva regiónu juhovýchodnej Ázie výrazne menej pozornosti, hoci ide o dynamicky sa rozvíjajúci región, ktorý ponúka pomerne širokú škálu príležitostí pre rozvoj vzájomných vzťahov, a to nielen na bilaterálnej úrovni, ale aj prostredníctvom regionálnych platforiem (ako napr. EU-ASEAN), ktoré môžu slúžiť na prekonanie prekážok spojených s vzdialenosťou či nedostatočným diplomatickým pokrytím.

V tomto memorande poukazujeme na najdôležitejšie vývojové trendy v regióne, bilaterálnych vzťahoch a ich implikácie pre budúci rozvoj vzájomnej spolupráce medzi Slovenskou republikou a štátmi ASEAN.

Globálne trendy

Zvýšený záujem o ASEAN v uplynulej dekáda vyplýva z viacerých faktorov. Zmena v geopolitickej a geo-ekonomickej konštelácii sa výrazne dotýka aj krajín ASEANu, ktoré sú ekonomicky úzko naviazané na krajiny juhovýchodnej Ázie, predovšetkým Čínu, Japonsko, Kóreu a Taiwan. Z ekonomického hľadiska sú tieto krajiny dôležitou súčasťou dodávateľských sietí, zdrojom surovín a taktiež miestom, cez ktoré prechádzajú obchodné trasy.

Populácia ASEANu je približne 665 miliónov obyvateľov - viac než EÚ - a stabilne rastie. Indonézia je na štvrtom mieste na svete v počte obyvateľov, Filipíny na 12. a Vietnam na 16. mieste, pričom všetky tri majú viac obyvateľov než Nemecko, najväčšia krajina v EÚ.¹

V ASEANe zároveň stabilne rastie aj ekonomika a s ňou bohatstvo miestnych obyvateľov. S nárastom kúpnej sily rastie záujem o produkty zo zahraničia, čím sa vytvára čoraz väčší potenciál pre exporty z Európskej Únie a Slovenska.

V regióne juhovýchodnej Ázie má EÚ momentálne uzatvorené dohody o voľnom obchode s Vietnamom a Singapurom. Zároveň prebiehajú rokovania s Indonéziou a Filipínami. Rozhovory boli začaté aj s Malajziou a Thajskom, no krátko po ich začiatku došlo k ich prerušeniu a obnovenie rokovaní momentálne nie je na obzore. Odstraňovanie bariér obchodu vytvára z pohľadu Slovenska ako exportne orientovanej ekonomiky lepšie možnosti pre presadenie sa slovenských exportérov v regióne.

Z pohľadu globálnej ekonomiky zastáva ASEAN významnú rolu v rámci medzinárodnej logistiky. Kľúčovú rolu v tom zohráva námorná preprava cez Juhočínske more. Odhaduje sa, že cez Juhočínske more sa ročne prepraví tovar v hodnote viac ako 3 bilióny USD, čo predstavuje cca. 21 % celosvetového obchodu. Významná pozícia Juhočínskeho mora je determinovaná jeho polohou ako spojnice medzi východoázijskými trhmi a trhmi na Blízkom východe, v Afrike a Európe. Význam Juhočínskeho mora nemôžu podceňovať ani vnútrozemské štáty ako Slovensko - podľa údajov k 2016 sa cez Juhočínske more prepravovalo až 6 % slovenského zahraničného obchodu (export: 2 miliardy USD; import: 6 miliárd USD).² Juhočínske more je však zároveň volatílnym regiónom, a to v dôsledku konkurenčných teritoriálnych nárokov pobrežných štátov. Kľúčové postavenie tu má Čína. Tá na rozdiel od ostatných štátov nezakladá svoj nárok na medzinárodnoprávných normách

¹ <https://www.statista.com/statistics/796222/total-population-of-the-asean-countries/>

² <https://chinapower.csis.org/much-trade-transits-south-china-sea/>

(Dohovor UNCLOS), ale na relatívne nejasných historických nárokoch, čím sa dostáva do konfliktu so všetkými ostatnými štátmi, ktoré si robia nárok na časť Juhočínskeho mora. V roku 2016 Medzinárodný rozhodcovský súd rozhodol spor medzi Filipínami a Čínou, kedy vyhovel filipínskej žalobe a odmietol čínske historické nároky.³ Čína v reakcii na rozsudok odmietla uznať právomoc Medzinárodného arbitrážneho súdu rozhodovať predmetný spor, ktorú súd zakladal na dohodnutých ustanoveniach Dohovoru UNCLOS, a to napriek tomu, že Čína je signatárom Dohovoru UNCLOS.⁴ Prebiehajúci spor v Juhočínskom mori je preto zásadnou bezpečnostnou výzvou, ako aj rizikom pre medzinárodné usporiadanie založené na pravidlách. Prípadné prepuknutie otvoreného konfliktu by malo zásadný dopad na svetovú ekonomickú situáciu, ako aj ekonomickú situáciu na Slovensku.

³ <https://pca-cpa.org/en/cases/7/>

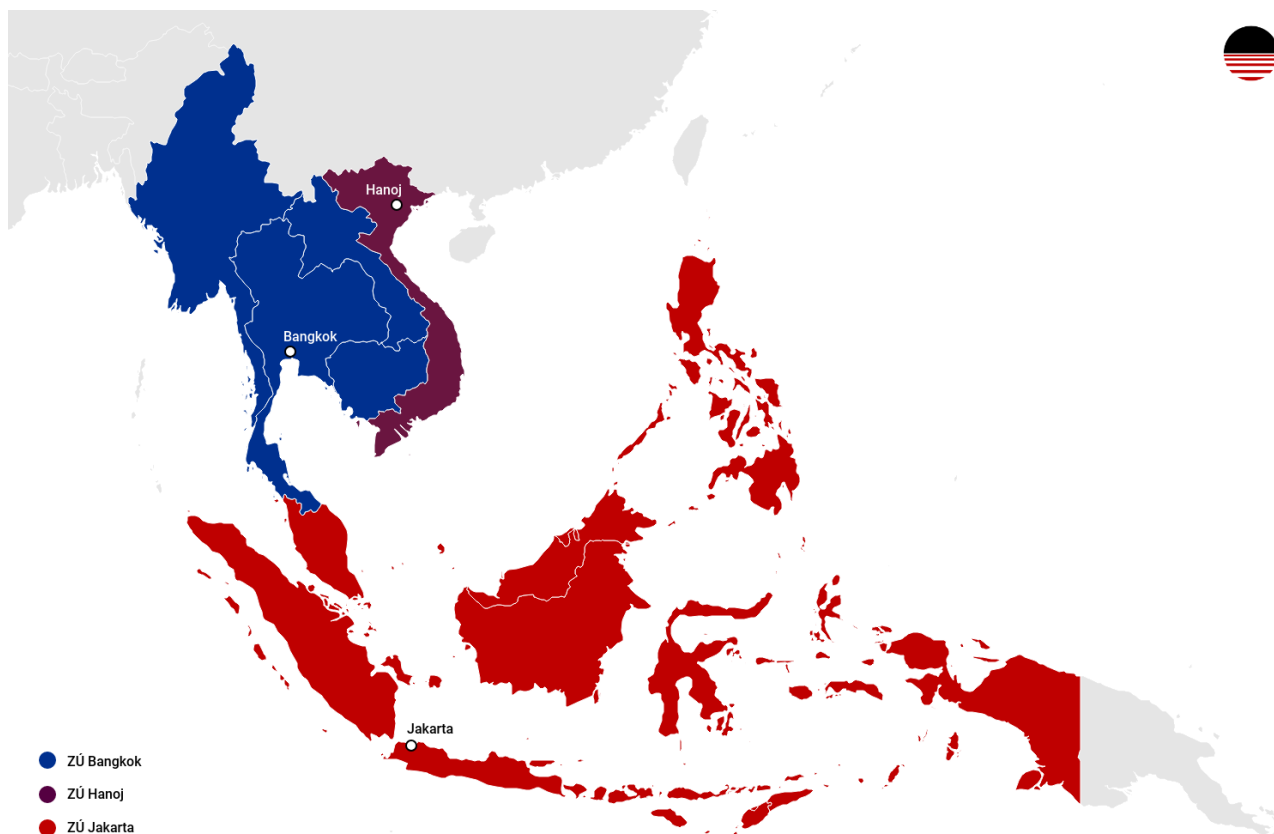
⁴ <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/12/philippines-wins-south-china-sea-case-against-china>

Súčasná situácia

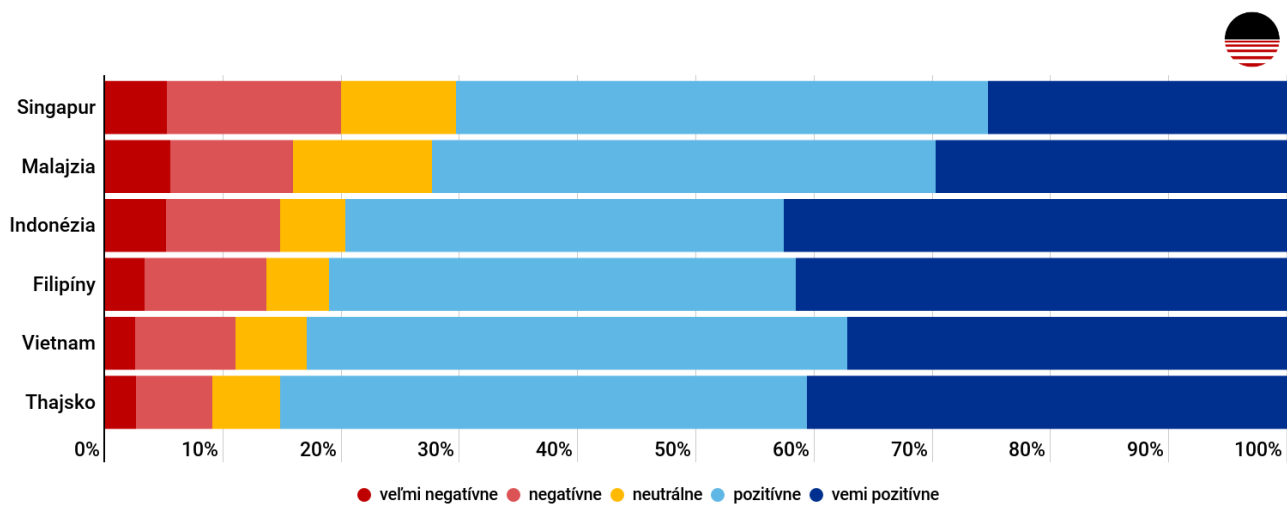
Participácia na summite EÚ-ASEAN je pre Slovensko dôležitým nástrojom pre budovanie vzťahov so štátmi z regiónu juhovýchodnej Ázie. Význam tohto formátu spočíva pre Slovensko najmä v troch faktoroch:

- Slovensko má značne poddimenzovanú diplomatickú prítomnosť v juhovýchodnej Ázii, čo pôsobí ako limitujúci faktor na rozvoj hospodárskych aj politických vzťahov. Účasť na summite je preto príležitosťou nadväzovať a rozvíjať vzťahy s partnermi, s ktorými je vedenie dialógu prostredníctvom bežných diplomatických kanálov za normálnych okolností sťažené.
- Výlučná právomoc EÚ v oblasti obchodnej politiky, a to najmä so zreteľom na právomoc uzatvárať dohody o voľnom obchode, ako aj v oblasti colnej politiky.
- Výrazne pozitívne vnímanie Európskej únie naprieč najvýznamnejšími štátmi ASEANu, ktorú v závislosti od krajiny vníma pozitívne až 70 - 85 % tamojšieho obyvateľstva

Mapa 1: Sieť zastupiteľských úradov SR v juhovýchodnej Ázii

Graf 1: Vnímanie Európskej únie verejnosťou vo vybraných štátoch ASEAN (CEIAS, 2022)⁵

⁵ <https://ceias.eu/public-opinion-in-the-indo-pacific-divided-on-china-cheering-for-us-eu/>

Obchodné vzťahy

Slovenský export do krajín ASEANu je minimálny a vyznačuje sa dlhodobou stagnáciou - od roku 2012 do 2021 došlo k nárastu slovenských exportov len o 13 %. Naopak dovoz z týchto krajín na Slovensko stabilne rastie. Import z ASEANu na Slovensko za posledných 10 rokov narástol až o 349 %. To vedie k pomerne výrazným každoročným obchodným saldám. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi sú Vietnam, Malajzia, Thajsko a Singapur.⁶

V prípade Vietnamu sú obchodné vzťahy definované vietnamskou diaspórou na Slovensku, ktorá zodpovedá sa veľkú časť obchodnej výmeny. Najväčšími dovoznými položkami na Slovensko sú elektronika (Vietnam a Malajzia), guma (Malajzia a Indonézia) a textil (Vietnam, Kambodža a Mjanmarsko).

Vývoz slovenských produktov do regiónu ASEANu je limitovaný zameraním slovenského hospodárstva na automobilový priemysel, čím do značnej miery kopíruje hospodársku štruktúru najväčších krajín v juhovýchodnej Ázii. Thajsko a Indonézia sú totiž hlboko integrované v japonských a kórejských automobilových dodávateľských sieťach podobne ako je Slovensko v tých nemeckých.⁷ V Malajzii je domáca automobilka Proton vlastnená čínskym Geely, ktorá tam plánuje vyrábať elektromobily podobne ako na Slovensku v továrni Volva, taktiež vlastnenej Geely.⁸ Vietnam je veľmi vo výrobe motocyklov.⁹

Vzhľadom na vyššie uvedené je preto nutné hľadať možnosti hospodárskej spolupráce v iných oblastiach, akými sú napríklad energetika, vodohospodárstvo, či zdravotnícke pomôcky a prístroje.

Potenciálnou môže byť aj oblasť vojenských exportov. Malajzia nedávno prejavila záujem o nákup húfníc EVA.¹⁰ Záujem o spoluprácu so Slovenskom v oblasti obrany dlhšiu dobu prejavuje aj Indonézia. Vzhľadom na povahu obchodného vzťahu, ktorý na jednej strane podlieha schvaľovaniu zo strany Ministerstva hospodárstva SR, pričom na druhej strane je vždy zahraničný štátny aktér, Vláda SR a jej predstavitelia má možnosť napomáhať vytvoreniu dopytu po slovenských zbrojárskych tovaroch skrz

⁶ <https://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712>

⁷ <https://thediplomat.com/2021/06/who-is-winning-southeast-asias-car-wars/>

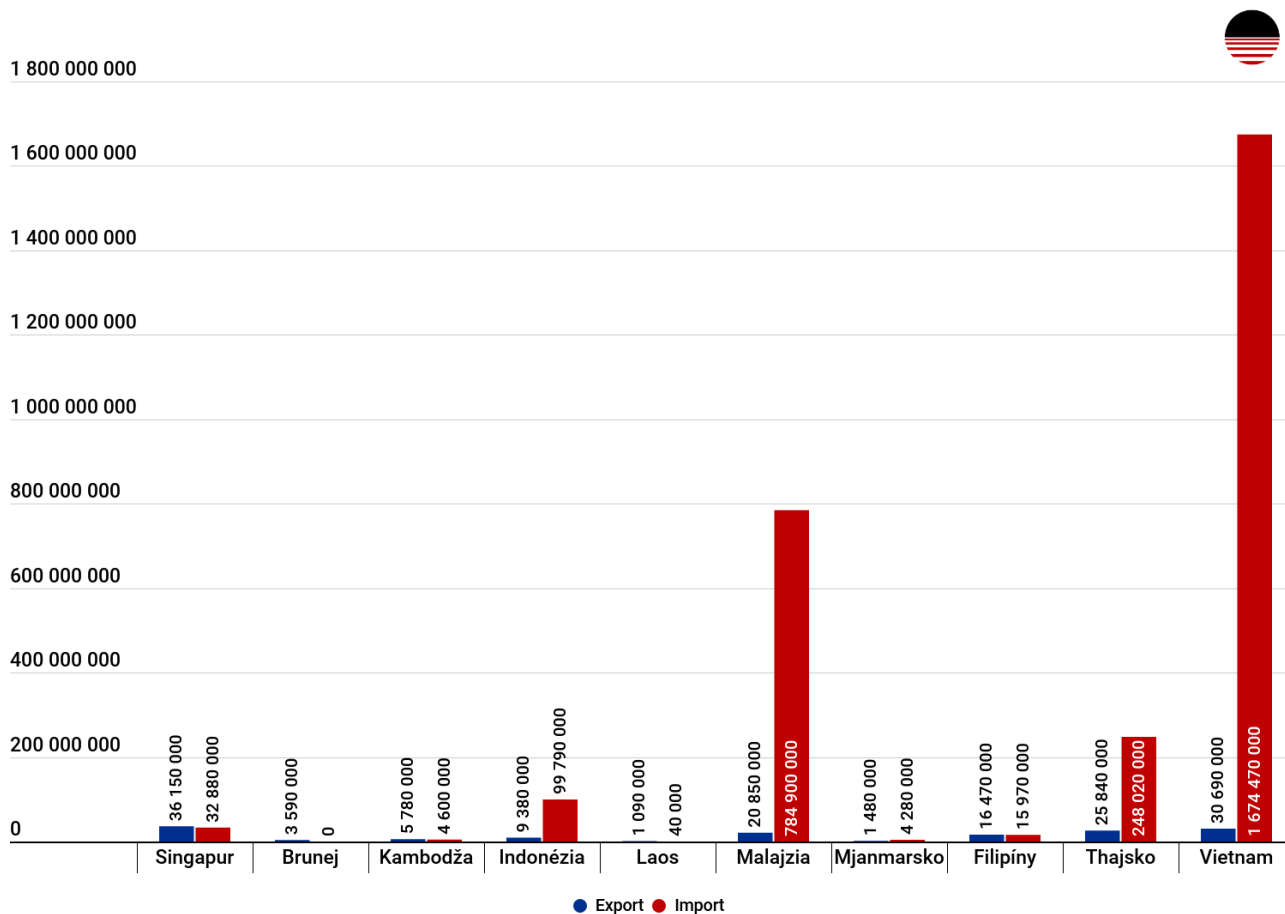
⁸ <https://paultan.org/2021/11/15/proton-ev-phev-and-hybrid-in-the-plans-edar-ceo/>

⁹ https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230281783_4

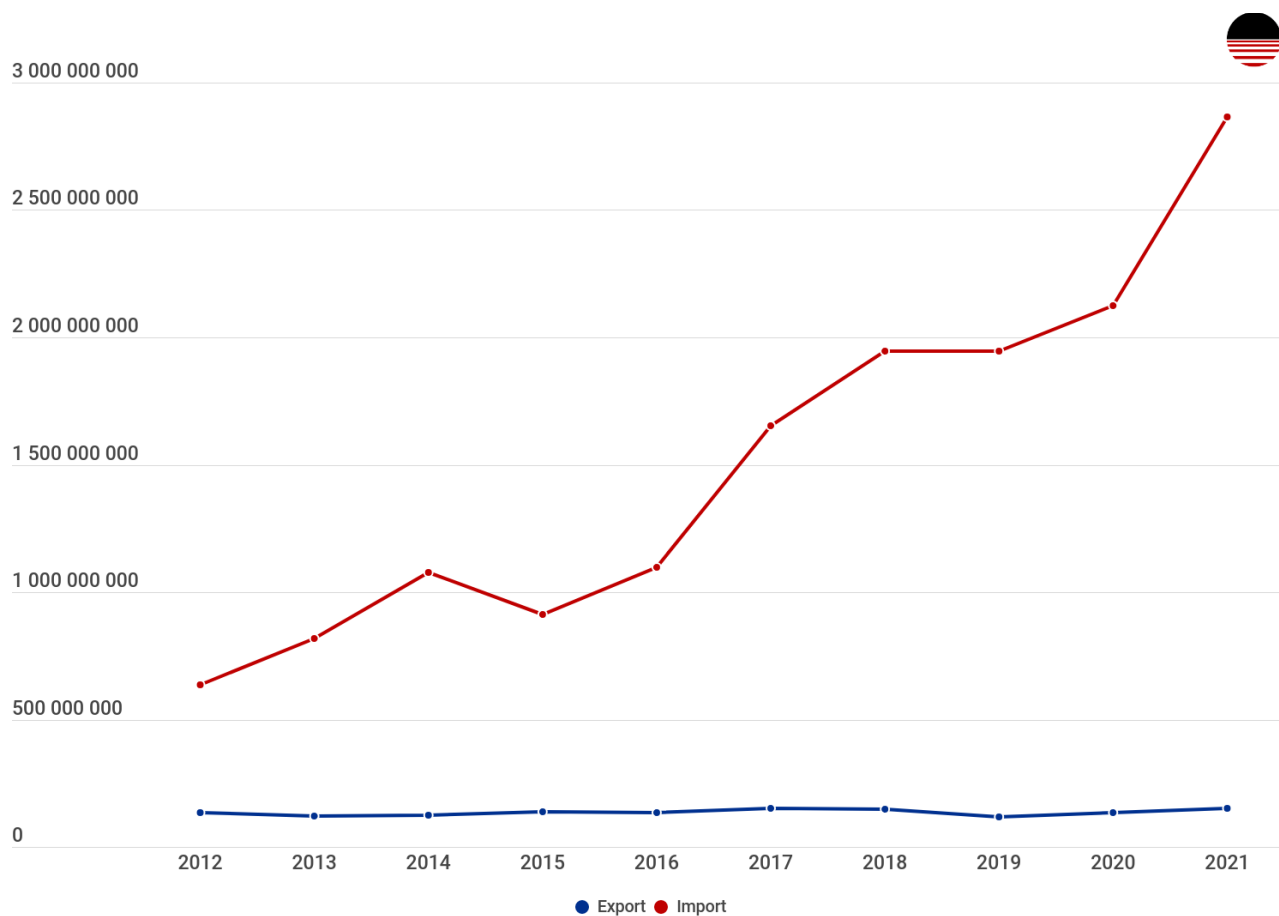
¹⁰ <http://iceoz.eu/en/southeast-asia-the-market-for-slovak-defence-exports/>

politický dialóg, a to najmä s partnermi zdieľajúcimi naše hodnoty (like-minded partners).

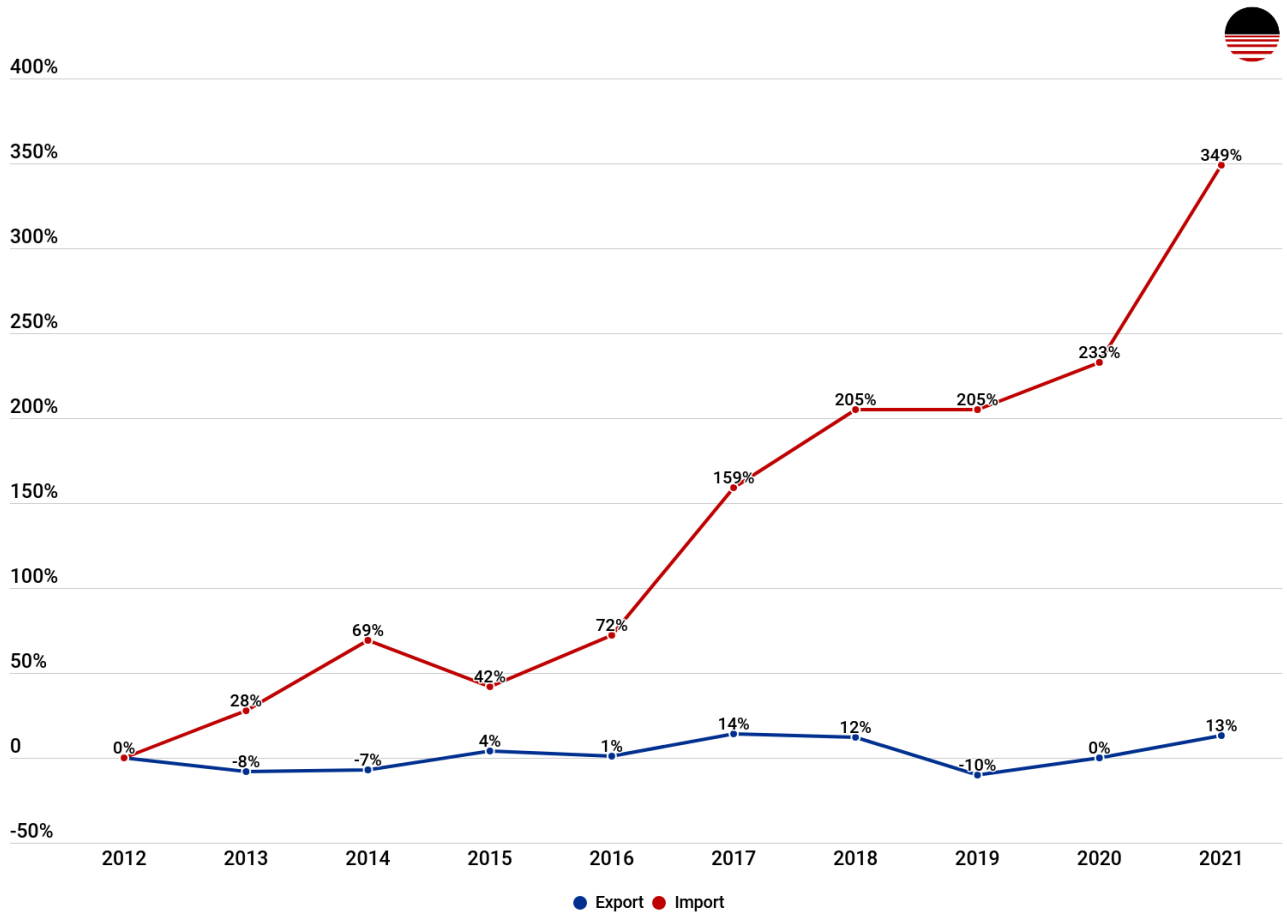
Graf : Objem medzinárodného obchodu SR so štátmi ASEAN (USD) (IMF, 2021)

Graf : Vývoj objemu medzinárodného obchodu SR so zoskupením ASEAN, 2012-2022 (USD) (IMF, 2021)

Graf : Vývoj objemu medzinárodného obchodu SR so zoskupením ASEAN, 2012-2022 (percentuálna zmena oproti objemu v roku 2012) (IMF, 2021)

Investície

Z pohľadu celkovej prítomnosti zahraničných investícií, ako aj destinácie slovenských investícií v zahraničí predstavuje ASEAN menej významného partnera. Napriek tomu je možné identifikovať v prípade niektorých štátov juhovýchodnej Ázie existujúce investičné vzťahy.

- **Singapur:** Najväčšou dokončenou transakciou na Slovensku v roku 2020 bol predaj portfólia priemyselných parkov Goodman v Senci a Košiciach singapurskému fondu GLP s globálnou pôsobnosťou, ktorý je v súčasnosti na piatom mieste medzi vlastníkmi priemyselných nehnuteľností na Slovensku s celkovou prenajímateľnou plochou 167 000 m².¹¹ Singapurská investícia smerovala aj do priemyselného parku Palmira Senec (127 000 m²), ktorý nadobudol singapurský štátny investičný fond GIC.¹²
- **Vietnam:** Slovensko je najväčším investorom zo stredovýchodnej Európy vo Vietname s 5 projektmi s celkovým registrovaným kapitálom 235 miliónov USD. Významný je investičný projekt, ktorý vybudoval komplex hotelov, kancelárií v Hočiminovom meste a priemyselný park v provincii Hoa Binh. Vietnamské podniky sa zaujímajú aj o slovenský trh, ktorý reprezentuje spoločnosť FPT Corporation, ktorá investovala takmer 300 miliónov USD do spoločnosti FPT Slovakia, ktorá v súčasnosti obchoduje v oblasti softvéru.¹³
- **Indonézia:** Podľa údajov indonézskeho Výboru pre koordináciu investícií (BKPM) predstavovali investície zo Slovenska do Indonézie na konci roku 2020 627 tis. USD a boli smerované prevažne do cestovného ruchu.¹⁴

¹¹ <https://www.cushmanwakefield.com/en/slovakia/news/2021/01/investment-market-slovakia-2020>

¹² <https://www.property-forum.eu/news/asian-investors-dominated-slovakias-investment-market-in-2020/7374>

¹³ <https://vnembassy-budapest.mofa.gov.vn/en-us/About%20Vietnam/General%20Information/Economic/Pages/New-step-in-economic-cooperation-Vietnam--Slovakia.aspx?p=7>

¹⁴

<https://www.mzv.sk/documents/10182/11450411/Indon%C3%A9zia%20-%20ekonomick%C3%A9%20inform%C3%A1cie%20o%20terit%C3%B3riu%202022.pdf/de2584c8-5c49-d4be-8729-5b68639554f5>

Príležitosti pre budúci rozvoj vzťahov

Súčasnú geo-ekonomickú zmenu vedú k presunu časti výroby z Číny do krajín ASEANu,¹⁵ je preto pravdepodobné, že slovenské importy z týchto krajín budú pokračovať v nastolenom tempe a naďalej rásť.

Ďalším výrazným trendom je rast spotreby v krajinách ASEANu, ktorý kopíruje rast HDP a odzrkadľuje bohatnutie v niektorých z krajín. To môže viesť k rastu vývozu zo Slovenska do tohto regiónu.

Jednou z rastúcich oblastí spolupráce je FinTech a investovanie do nových technológií.¹⁶ V oboch smeroch majú ako Slovensko tak krajiny ASEANu veľký potenciál rastu do budúcnosti vzhľadom na množstvo úspešných technologických startupov v oboch regiónoch. Zaujímavou môže byť najmä spolupráca s Malajziou a Singapurom, a to ako v oblasti vývoja, tak aj získavania investícií od miestnych venture capital fondov.

V prípade regiónu juhovýchodnej Ázie je vhodné urobiť ho súčasťou slovenskej rozvojovej politiky. Naskytá sa najmä spolupráca v oblasti vodného hospodárstva, odpadového hospodárstva, zelenej transformácie, správy vecí verejných a boja proti korupcii. Vhodnými kandidátmi sú štáty ako napr. Kambodža, Filipíny, Vietnam, alebo Thajsko.

Obzvlášť v oblasti správy vecí verejných a boja proti korupcii dokáže Slovensko ponúknuť štátom ASEANu svoje skúsenosti s implementáciou inovatívnych riešení smerujúcich k zvyšovaniu transparentnosti, ako napríklad Register partnerov verejného sektora, povinné zverejňovanie zmlúv a rozsudkov, robustný infozákon a iné.

Nakoľko medzi ústredné determinanty slovenskej zahraničnej politiky patria aj otázky súvisiace s ľudskými právami, Slovensko by nemalo na túto problematiku zabúdať ani v súvislosti s regiónom juhovýchodnej Ázie. V Mjanmarsku prebieha od 2016 dlhodobé prenasledovanie a potláčanie práv moslimskej menšiny Rohingov. Situácia je predmetom konania pred Medzinárodným súdnym dvorom aj Medzinárodným trestným súdom na základe dôvodného podozrenia, že dochádza k páchaniu medzinárodných zločinov genocídy a zločinov proti ľudskosti. Ľudskoprávna situácia v Mjanmarsku sa ďalej skomplikovala v roku 2021, kedy došlo po legitímnych voľbách k vojenskému prevratu. V reakcii na puč vznikla odbojová vláda národnej jednoty

¹⁵ <https://econpapers.repec.org/paper/snuioerwp/no144.htm>

¹⁶ <https://www.businessthink.unsw.edu.au/articles/southeast-asia-next-fintech-hotspot>

(NUG). NUG zriadila svoje zastúpenia v USA, UK, Nórsku, Francúzsku, Českej republike, Austrálii a Južnej Kórei.¹⁷ Medzi Slovenskom a NUG však zatiaľ neprebieha žiaden kontakt. Nadviazanie dialógu a podpora NUG by mali pre Slovensko pozitívny prínos v podobe posilnenia medzinárodnej reputácie medzi partnermi zdieľajúcimi naše hodnoty. Otvorenie dialógu by nemalo žiaden dopad na ekonomické vzťahy s regiónom. Obchodné vzťahy s Mjanmarskom sú neexistujúce - za posledných 10 rokov export do Mjanmarska neprekročil hladinu 2 mil. USD. Samotný ASEAN v reakcii na puč neumožňuje prístup predstaviteľov vojenskej junty k rokovaniam realizovaným v rámci ASEAN.

¹⁷ <https://myanmarmarcouptracker.eu/>

Autori

MATEJ ŠIMALČÍK | výkonný riaditeľ, CEIAS

simalcik@ceias.eu

[@MatejSimalcik](https://twitter.com/MatejSimalcik)

MARTIN ŠEBEŇA | výskumník, CEIAS

sebena@ceias.eu

[@MartinSebena](https://twitter.com/MartinSebena)

ADAM KALIVODA | výskumný asistent, CEIAS

kalivoda@ceias.eu

[@AdamKalivoda](https://twitter.com/AdamKalivoda)

Stredoeurópsky inštitút ázijských štúdií

Stredoeurópsky inštitút ázijských štúdií (CEIAS) je nezávislý think tank so sídlom v Bratislave (Slovensko) a s pobočkami v Olomouci (Česká republika) a vo Viedni (Rakúsko).

Hlavným cieľom CEIAS je šíriť poznatky o Ázii medzi vedcami a odborníkmi v strednej Európe i mimo nej a zároveň informovať verejnosť o stredoeurópskych aktivitách v Ázii.

Na tento účel CEIAS vykonáva a publikuje svoj výskum, organizuje verejné semináre a konferencie, podporuje vzdelávanie o ázijských témach a komunikuje s miestnymi, regionálnymi a medzinárodnými médiami a tvorcami politík.

Činnosť CEIAS sa zameriava najmä na medzinárodné vzťahy a bezpečnostné štúdie vo východnej, juhovýchodnej, južnej a strednej Ázii. CEIAS spolupracuje s mnohými odborníkmi a podobnými organizáciami v regióne i mimo neho.

Sledujte nás aj online:

<https://www.facebook.com/CEIASeu/>

https://twitter.com/CEIAS_eu

https://www.instagram.com/ceias_eu/

<https://www.linkedin.com/company/ceias-eu/>

<https://www.ceias.eu>

office@ceias.eu

www.ceias.eu